СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УПРАВЛІНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

БОГДАНОВ Роман Ігорович - директор Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Краматорську, доктор філософії з менеджменту

УДК 342.9
DOI 10.32782/EP.2022.2.36

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, узагальнено теоретичні підходи щодо визначення поняття інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань. Обґрунтовано, що інформаційне забезпечення є неодмінною і вкрай важливою складовою забезпечення правоохоронної та організаційно-управлінської діяльності територіальних управлінь ДБР, адже кожен напрям і прояв роботи цих суб'єктів пов'язаний з інформацією, її збором, обробкою, аналізом, систематизацією, накопиченням, використанням та зберіганням

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, територіальні управління, Державне бюро розслідувань.

Постановка проблеми

Протягом всієї історії людства, інформація була та залишається вкрай важливим ресурсом, від якого залежить стан розвитку, організації та функціонування всіх інститутів держави і суспільства. Інформаційні ресурси необхідні для забезпечення якісного та ефективного управління будь-якою сферою суспільної життєдіяльності, зокрема правоохоронною галуззю. Безумовно, інформація завжди була одним із ключових та визначальних факторів нормального функціонування та розвитку як суспільства і держави в цілому, так і їх окремих інститутів, сфер та напрямків діяльності, однак сьогодні, в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та розбудови в Україні інформаційного суспільства, ціла низка питань і аспектів, пов'язаних з інформаційною сферою, потребують більш детального вивчення, зокрема це стосується й інформаційного забезпечення діяльності територіальних підрозділів ДБР, від якого залежить якість, ефективність та результативність як безпосередньо правоохоронної, так і управлінської (і внутрішньої, і зовнішньої) діяльності цього суб'єкта.

Стан дослідження

Варто відзначити, що окремі проблемні аспекти, пов'язані із забезпеченням діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань, у своїх наукових працях розглядали: О. В. Бордун, В. І. Гончарук, О. О. Джабурія, А. М. Запорожец, Ю. М. Крамаренко, М. С. Моісєєв, Н. Р. Носевич, Н. О. Рунова, І. В. Цюприк та багато інших. Втім, незважаючи на суттєвий теоретичний доробок, у науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання характеристики інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити сутність та з'ясувати значення інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: узагальнити теоретичні підходи щодо

визначення поняття «інформаційне забезпечення»; розкрити положення норм чинного законодавства, яке регулює питання інформаційного забезпечення територіальних управлінь Державного бюро розслідувань.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна статті полягає у тому, що в роботі дістала подальшого розвитку характеристика сутності інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань.

Виклад основного матеріалу

Перш за все, на нашу думку, слід визначитися із сутнісним змістом такого поняття як «інформаційне забезпечення». На сторінках монографічних та навчальних джерел, у фахових періодичних виданнях, дослідниками досить багато уваги приділяється проблематиці інформаційної сфери в тому числі визначенню поняття «інформаційного забезпечення», як правило у контексті діяльності окремих органів публічної влади, якщо зазначене забезпечення висвітлюється у розрізі адміністративно-правової науки чи теорії публічного управління. Так, скажімо, Г.М. Шорохова, яка у своїх працях приділяє багато уваги проблематиці інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів, зокрема поліції. Дослідниця під системою інформаційного забезпечення розуміє комплекс організаційних, правових і технологічних засобів, які забезпечують процес збирання, отримання, обробки, поширення, аналізу та використання інформаційних ресурсів, необхідних для виконання визначених чинним законодавством завдань і функцій правоохоронних органів [1, с.266]. До кола ключових завдань такого забезпечення дослідниця відносить: збирання, накопичення, зберігання та обробку інформації з певних напрямів обліків і орієнтовані на використання в діяльності більшості правоохоронних структур [1, с.275; 2]. І. В. Рейтерович інформаційно-аналітичне забезпечення розтлумачує як сукупність технологій, методів збирання та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу (соціальні, політичні, економічні й інші процеси), специфічних прийомів їх діагностики, аналізу й синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів політичних рішень [3, с.300]. Також І. В. Рейтерович пропонує авторське визначення системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління, під якою він розуміє взаємозалежну та відповідним чином сформовану сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій [3, с.300]. Р. А. Калюжний та В.О. Шамрай ведуть мову про інформаційне забезпечення у двох аспектах, саме як певний стан, досягнення і підтримка якого є необхідною, тобто інформаційне забезпечення – це як забезпеченість системи управління відповідною множинною інформацією; а також як певний процес чи діяльність, що пов'язані з організацією збору та реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання й представлення інформації; у цьому ж сенсі, тобто діяльнісному, дослідники також пропонують розуміти під зазначеним забезпеченням роботу щодо формування цілеспрямованої суспільної та індивідуальної свідомості суб'єктів суспільних відносин щодо управління в конкретній сфері суспільних відносин (реклама, формування іміджу суб'єкта управління, інформаційні операції, інформаційна боротьба тощо) [4, с.39]. В.В. Бродовський, вивчаючи проблематику інформаційного забезпечення діяльності дільничних інспекторів поліції, визначив це забезпечення як діяльність цих посадових осіб у встановленому законом порядку із застосуванням принципів, методів, способів, правил, схем та алгоритмів, за якими здійснюється пошук даних, їх збір, обробка, накопичення та зберігання тощо, спрямована на надання службі дільничних інспекторів поліції необхідних для вирішення підвідомчих справ даних у обсязі, достатньому для функціонування системи [5]. А. О. Пугач, аналізуючи сутність процесу інформаційно-аналітичного

забезпечення органів державної виконавчої влади України, справедливо стверджує, що інформаційне забезпечення є важливою функціє у державно-управлінської діяльності. За відсутності необхідної інформації складно приймати об'єктивні та своєчасні державні управлінські рішення. У зв'язку з цим, робота державних органів має забезпечуватися своєчасною інформаційною підтримкою. Інформаційно-аналітичне забезпечення, вважає А. О. Пугач, – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов'язків органів державної влади на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Метою інформаційно-аналітичного забезпечення державних органів виконавчої влади є створення умов для прийняття ефективних державних управлінських рішень. Систему інформаційного аналітичного забезпечення управління, А.О. Пугач визначає як взаємозалежну та відповідним чином сформовану сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій. Інформаційно-аналітична діяльність, на думку А.О. Пугач, – це особливий напрям інформаційної діяльності, пов'язаний з виявленням, опрацюванням, збереженням та поширенням інформації переважно у сфері управлінської, політично та економічної діяльності [6]. О.П. Гришко вважає, що інформаційне забезпечення – це комплексна ресурсна система, що включає інформаційні ресурси, інформаційні технології, технічні засоби та програмне забезпечення, сукупна дія яких спрямована на задоволення інформаційних потреб для вирішення соціальних, економічних і управлінських завдань. Інформаційне забезпечення ринку праці охоплює систему формування, руху і перетворення інформації у дані, які використовуються у наданні соціальних послуг населенню і роботодавцям, реалізації державно-управлінських рішень у сфері політики зайнятості [7, с.89]. С.С. Шоптенко, висвітлюючи проблематику «інформаційного забезпечення» у розрізі адміністративно-правової науки, наголошує, що наразі зазначений термін має багато тлумачень, запропонованих різними дослідниками, втім в цілому, зазначає науковець, категорією «інформаційне забезпечення» охоплюється процес збору та оброблення інформації, формування інформаційних систем, стан наповнення управлінського процесу такою інформацією, а також процес формування на основі наявної інформації свідомості громадян і суспільства загалом [8, с.48-49]. Узагальнюючи думки науковців щодо змісту інформаційного забезпечення та враховуючи специфіку діяльності правоохоронних органів у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення, С. С. Шоптекно доходить висновку, що інформаційне забезпечення проваджень у справах про адміністративні правопорушення, що реалізуються правоохоронними органами, можна розглядати в двох значеннях: 1) як процес надання, збору, оброблення, аналізу, систематизації й фіксації відомостей про адміністративне правопорушення та подальшого прийняття відповідних управлінських рішень або вчинення певних дій, що реалізується за допомогою системи спеціальних засобів і методів; 2) як систему відомостей, зафіксованих у документах чи на інших носіях, що має значення для належного виконання правоохоронними органами своїх завдань у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності, а також для впливу на правосвідомість громадян і суспільства загалом із метою недопущення вчинення правопорушень [8, с.49]. К. Л. Бугайчук, проводячи дослідження інформаційного забезпечення публічного адміністрування в система органів поліції в Україні, відмічає, що підходи та позиції дослідників щодо визначення інформаційного забезпечення різняться залежно від наукової галузі, в межах якої розглядається зазначене проблемне питання. З огляду на це, вище згадане забезпечення тлумачиться як: діяльність (сукупність заходів, дій) щодо організації процесів збирання, систематизації, накопичення та обробки інформації; діяльність уповноваже-

них суб'єктів щодо надання інформації, необхідної для виконання поставлених завдань або прийняття управлінських рішень; діяльність (сукупність заходів, дій), спрямована на формування інформаційних систем та інформаційних зв'язків між елементами системи управління; сукупність інформаційних ресурсів (даних), які забезпечують ефективне функціонування соціальної системи. К.Л. Бугайчук інформаційне забезпечення публічного адміністрування в органах Національної поліції пропонує розуміти в двох аспектах, а саме: як сукупність даних (відомостей), виражених у будь-якій формі (електронній чи документальній), що містяться на матеріальних та електронних носіях (у тому числі у комп'ютерних базах даних) або виражені в публічній формі, які необхідні для загальної організації та здійснення процесу публічного адміністрування в органах Національної поліції, а також розробки, прийняття та виконання управлінських рішень; як процес діяльності уповноважених осіб (підрозділів), пов'язаний із організацією та здійсненням пошуку, збору, накопиченням, зберіганням, обробкою, використанням та захистом інформації в системі Національної поліції, яка є основою здійснення публічного адміністрування, а також розробки, прийняття та виконання управлінських рішень в системі Національної поліції [9, с.136-137]. На думку Т.М. Стокороси, під інформаційним забезпеченням слід розуміти динамічну систему одержання, оцінки, зберігання та перероблення даних, створену з метою вироблення управлінських рішень [10, с.299]. Однак, підкреслює дослідник, інформаційне забезпечення може і має тлумачитися не лише як процес, але і як сукупність форм документів, нормативної бази й реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі в процесі її функціонування [10, с.299].

Тож, підсумовуючи вище викладені наукові позиції, можемо констатувати, що позиції дослідників різняться з приводу того, як сформулювати визначення поняття «інформаційне забезпечення», однак у той же час можемо стверджувати, що багато із цих дослідницьких підходів мають спільні ознаки, а тому їх можна згрупувати у декілька різновидів, а саме:

- матеріальне розуміння інформаційного забезпечення, відповідно якого останнє асоціюється із сукупністю форм накопичення, систематизації і зберігання різного роду документів, тобто матеріальних носіїв інформації;
- функціональне розуміння інформаційного забезпечення, згідно з яким останнє являє собою діяльність компетентних суб'єктів із пошуку, збирання, накопичення та систематизації, а також зберігання і використання інформації, необхідної для вірної оцінки ситуації та прийняття найбільш адекватних рішень, із максимальним рівнем законності, ефективності та результативності.

На наш думку, формулюючи визначення інформаційного забезпечення варто враховувати кожен із вище наведених підходів до його тлумачення, адже вони не протирічать і не виключають один одного, а навпаки, доповнюють, характеризуючи різні боки цього забезпечення. З огляду на вище викладене, вважаємо, що розмірковуючи про інформаційне забезпечення територіальних управлінь ДБР, слід використовувати комплексний підхід і визначити досліджуване забезпечення як діяльність компетентних суб'єктів, спрямовану на збирання, накопичення, систематизацію, використання та зберігання інформації з метою формування і підтримки належного функціонування інформаційних систем та баз даних територіальних управлінь Державного бюро розслідування, насичення їх різного роду документами та іншими інформаційними ресурсами, необхідними для якісного та результативного здійснення цими суб'єктами правоохоронних завдань і функцій, а також прийняття ефективних управлінських рішень.

Висновки

Таким чином, інформаційне забезпечення є неодмінною і вкрай важливою складовою забезпечення правоохоронної та організаційно-управлінської діяльності

територіальних управлінь ДБР, адже кожен напрям і прояв роботи цих суб'єктів пов'язаний з інформацією, її збором, обробкою, аналізом, систематизацією, накопиченням, використанням та зберіганням. Інформація є одним із ключових ресурсів, від показників забезпеченості яким та рівня якого залежать якість, ефективність та результативність здійснення територіальними управляння ДБР свого функціонального призначення. Наразі, слід констатувати, що чинне українське законодавство має певні прогалини в частині врегулювання досліджуваного забезпечення, зокрема йдеться про те, що воно не має остаточно та чітко визначених концептуальних та організаційно-правових засад для забезпечення системного інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь ДБР. Чинне законодавство містить лише окремі положення щодо певних повноважень зазначених суб'єктів в частині отримання інформації та розпорядження нею. Необхідно на рівні Закону України сформулювати чіткі та змістовні засади для організацій і здійснення інформаційного забезпечення територіальних управлінь ДБР, які визначатимуть: цілі та завдання такого забезпечення, принципи, напрямки та форми його здійснення; коло суб'єктів, які залучені до зазначеного забезпечення, а також обсяг і характер їх повноважень у цій сфері; критерії оцінювання якості та ефективності інформаційного забезпечення.

Література

1. Шорохова Г.М. Інформаційне забезпечення діяльності територіальних органів поліції України // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». 2018. № 6. С. 264–267. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2018/73.pdf.

2. Нікулін Є. Ю. (2020). Зміст інформаційного забезпечення органів національної поліції України. Юридична наука, (3(105), 222–230. https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-105-3.28

3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

4. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики : [монографія] / [Р.А. Калюжний, В.О. Шамрай, М.Я. Швець, В.Д. Павловський та ін.] ; за ред. Р.А. Калюжного та В.О. Шамрая. К. : АДПС України, 2002. 296 с.

5. Бродовський, В. В. Інформаційне забезпечення діяльності дільничного інспектора міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бродовський Василь Володимирович; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ, 2011. 20 с.

6. Пугач А. О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади України / Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток», № 8, 2010. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=165

7. Гришко О. П. Теоретичні засади інформаційного забезпечення регулювання ринку праці / О. П. Гришко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19(1). С. 88-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_19%281%29__22

8. Шоптенко, С. С. Інформаційне забезпечення проваджень у справах про адміністративні правопорушення, що реалізуються правоохоронними органами / С. С. Шоптенко // Держава та регіони. Серія: Право. 2017. № 4 (58). С. 48-53.

9. Бугайчук, К. Інформаційне забезпечення публічного адміністрування в органах Національної поліції / Костянтин Бугайчук // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 6. С. 135-141.

10. Стокороса Т.М. Інформатизація та інформаційне забезпечення: підходи до трактування понять / Т.М. Стокороса // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2008. Вил. 18.9. С. 296-301.

АНОТАЦІЯ

Констатовано, що багатоманітність поглядів вчених стосовно тлумачення поняття «інформаційне забезпечення» дає змогу згрупувати наступним чином: 1) матеріальне розуміння інформаційного забезпечення, відповідно якого останнє асоціюється із сукупністю форм накопичення, систематизації і зберігання різного роду документів, тобто матеріальних носіїв інформації; 2) функціональне розуміння інформаційного забезпечення, згідно з яким останнє являє собою діяльність компетентних суб'єктів із пошуку, збирання, накопичення та систематизації, а також зберігання і використання інформації, необхідної для вірної оцінки ситуації та прийняття найбільш адекватних їй рішень, із максимальним рівнем законності, ефективності та результативності.

Підкреслено, що формулюючи визначення інформаційного забезпечення варто враховувати кожен із вище наведених підходів до його тлумачення, адже вони не протирічать і не виключають один одного, а навпаки, доповнюють, характеризуючи різні боки цього забезпечення.

Узагальнено, що інформаційне забезпечення є неодмінною і вкрай важливою складовою забезпечення правоохоронної та організаційно-управлінської діяльності територіальних управлінь ДБР, адже кожен напрям і прояв роботи цих суб'єктів пов'язаний з інформацією, її збором, обробкою, аналізом, систематизацією, накопиченням, використанням та зберіганням. Інформація є одним із ключових ресурсів, від показників забезпеченості яким та рівня якого залежать якість, ефективність та результативність здійснення територіальними управляння ДБР свого функціонального призначення. Зазначено, що чинне українське законодавство має певні прогалини в частині врегулювання досліджуваного забезпечення, зокрема йдеться про те, що воно не має остаточно та чітко визначених концептуальних та організаційно-правових засад для забезпечення системного інформаційного забезпечення діяльності територіальних управлінь ДБР.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, територіальні управління, Державне бюро розслідувань.

SUMMARY

It has been established that the multifaceted views of scientists regarding the interpretation of the concept of "information provision" make it possible to group it as follows: 1) the material understanding of information provision, according to which the latter is associated with a set of forms of accumulation, systematization and storage of various types of documents, that is, material carriers of information; 2) a functional understanding of information support, according to which the latter is the activity of competent subjects in the search, collection, accumulation and systematization, as well as storage and use of information necessary for the correct assessment of the situation and the adoption of the most adequate decisions, with the maximum level of legality , efficiency and effectiveness.

It is emphasized that when formulating the definition of information provision, it is worth taking into account each of the above approaches to its interpretation, because they do not contradict and do not exclude each other, but on the contrary, complement each other, characterizing different sides of this provision.

It is summarized that information provision is an indispensable and extremely important component of provision of law enforcement and organizational-management activities of the territorial departments of the SBI, because every direction and manifestation of the work of these subjects is related to information, its collection, processing, analysis, systematization, accumulation, use and storage. Information is one of the key resources, the quality, efficiency and effectiveness of the implementation of the functional purpose of the territorial management of the DBR depend on the indicators of its availability and the level of which. It is noted that the current Ukrainian legislation has certain gaps in the regulation of the researched support, in particular, it is said that it does not have definitively and clearly defined conceptual and organizational and legal foundations for ensuring the systematic information support of the activities of the territorial offices of the SBI.

Keywords: information, information support, territorial administrations, State Bureau of Investigation.